

P R A V I L N I K
O POLITIKAMA IZVRŠAVANJA NALOGA
Brokersko-dilerskog društva
TANDEM FINANCIAL a.d.NOVI SAD

jun 2012. godine

Na osnovu člana 52. Pravilnika o pravilima ponašanja investicionog društva prilikom pružanja usluga ("Službeni glasnik RS", br. 89/2011), Brokersko-dilersko društvo TANDEM FINANCIAL a.d. Novi Sad, generalni direktor dana 04.06.2012. godine, donosi

P R A V I L N I K

O POLITIKAMA IZVRŠAVANJA NALOGA

1. Uvod

Član 1.

Politika BDD TANDEM FINANCIAL a.d. Novi Sad (u daljem tekstu: Društvo) za izvršenje naloga klijenta pod najpovoljnijim uslovima podrazumeva sprovođenje efikasnih sistema, a naročito politike kojima se, prilikom izvršenja naloga klijenta, omogućuje najpovoljniji ishod izvršenja naloga klijenta (u daljem tekstu: Politike izvršenja naloga).

Član 2.

Ova Politika primenjuje se na sve finansijske instrumente za koje je Društvo dobilo dozvolu za obavljanja finansijskih usluga od strane Komisije za hartije od vrednosti.

Spisak finansijskih instrumenata za koje Društvo obavlja poslove izvršavanja i prenosa naloga definisan je Pravilima i procedurama poslovanja Društva koji su dostupni u prostorijama Društva kao i na internet stranici Društva.

Ukoliko dođe do promene finansijskih instrumenata za koje Društvo obavlja poslove prijema i prenosa naloga, Društvo je dužno da o tome obavesti klijenta.

Član 3.

Pre izvršenja naloga, Društvo:

- 1) upoznaje klijenta sa Politikama izvršenja naloga, pri čemu malom klijentu te Politike mora da pruži i na trajnom mediju;
- 2) upozorava klijenta na mogućnosti, predviđene Politikama za izvršenje naloga, da nalozi mogu biti izvršeni van regulisanog tržišta, odnosno MTP;
- 3) zahteva od klijenta pisane saglasnosti na Politike izvršenja naloga, odnosno mogućnosti iz stava 1. tačke 2. ovog člana, pri čemu takve saglasnosti mogu biti i sastavni deo ugovora sa klijentom.

Klijent može saglasnost u vezi sa izvršenjem naloga van regulisanog tržišta, odnosno MTP dati za sve ili za svaku pojedinačnu transakciju.

2. Značenje pojmova

Član 4.

Pojedini pojmovi u ovom pravilniku imaju sledeća značenja:

- 1) **Organizator tržišta** – lice koje upravlja, odnosno obavlja delatnost u vezi sa funkcionisanjem regulisanog tržišta, a organizator tržišta može biti i samo regulisano tržište;
- 2) **Beogradska berza a.d. Beograd** – pravno lice koje, na osnovu dozvole Komisije za hartije od vrednosti, upravlja odnosno obavlja delatnost u vezi sa funkcionisanjem regulisanog tržišta i multilateralne trgovačke platforme (MTP);
- 3) **Klijent** – pravno ili fizičko lice kojem Društvo pruža investiciju, odnosno dodatnu uslugu, kao i lice koje može postati klijent Društva (potencijalni klijent);
- 4) **Regulisano tržište** – multilateralni sistem koji organizuje, odnosno kojim upravlja organizator tržišta i koji omogućava i olakšava spajanje interesa trećih lica za kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u skladu sa njegovim obavezujućim pravilima i na način koji dovodi do zaključenja ugovora u vezi sa finansijskim instrumentima uključenim u trgovanje po njegovim pravilima u sistemu, ima dozvolu i redovno posluje u skladu sa Zakonom;
- 5) **Multilateralna trgovačka platforma (MTP)** – multilateralni sistem koji organizuje, odnosno kojim upravlja organizator tržišta ili investiciono društvo i koji omogućava i olakšava spajanje interesa trećih

lica za kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u skladu sa njegovim obavezujućim pravilima i na način koji dovodi do zaključenja ugovora, u skladu sa Zakonom;

6) **OTC tržište** – sekundarno tržište za trgovanje finansijskim instrumentima koje ne mora da ima organizatora tržišta i čiji sistem trgovanja, podrazumeva pregovaranje između prodavca i kupca finansijskih instrumenata u cilju zaključenja transakcije;

7) Vrste naloga prema:

(1) vrsti transakcije: nalog za kupovinu ili nalog za prodaju finansijskih instrumenata;

(2) ceni:

- nalog sa limitiranom cenom - nalog koji se izvršava po ceni navedenoj u nalogu ili po ceni koja je za klijenta povoljnija;
- tržišni nalog - nalog koji se izvršava po najpovoljnijoj mogućoj cijeni u trenutku pristizanja naloga na tržište;

(3) vremenu trajanja:

- dnevni nalog (prestaje da važi na kraju trgovačkog dana na tržištu na kojem je nalog ispostavljen),
- nalog do dana (sa rokom trajanja od najduže 90 dana),
- nalog do opoziva (mogućnost opoziva za celu ili za neizvršenu količinu koja je predmet kupovine/prodaje finansijskih instrumenata u periodu od 90 dana od dana ispostavljanja naloga).

Pored osnovnih vrsta naloga iz stava 1. ovog člana, klijenti mogu Društvu ispostavljati i druge vrste naloga sa posebnim uslovima izvršenja predviđene aktima organizatora tržišta kao što su nalozi: sve ili ništa trenutno (fill or kill – FOK), sve ili delimično trenutno (immediate or cancel - IOC), nalog sa skrivenom ukupnom količinom (Iceberg), stop nalog, nalog za blok trgovanje, na otvaranju (at the open – ATO) na zatvaranju (at the close – ATC) i druge vrste naloga;

8) **Izvršenje naloga** za račun klijenta podrazumeva aktivnosti u vezi sa zaključenjem ugovora za kupovinu ili prodaju jednog ili više finansijskih instrumenata za račun klijenta;

9) **Mesto izvršavanja naloga** – regulisano tržište, multilateralna trgovačka platforma (MTP), druga slična tržišta u inostranstvu ili izvan tih tržišta (OTC tržište);

10) **Kliring i saldiranje transakcije** – postupak utvrđivanja međusobnih obaveza kupca i prodavca finansijskih instrumenata u svrhu razmene finansijskih instrumenata i novca (kliring) i realizacija transakcije kroz završni prenos finansijskih instrumenata i novca između kupca i prodavca (saldiranje);

3. Sadržaj Politike

Član 5.

Politike izvršenja naloga sadrže:

1) informacije o značaju koji Društvo pridaje faktorima relevantnim za izvršenje naloga, a u skladu sa kriterijumima propisanim ovim pravilnikom, odnosno postupkom i načinom na koji Društvo utvrđuje značaj tih faktora;

2) informacije o različitim mestima na kojima Društvo izvršava naloge klijenata i faktorima koji utiču na izbor odgovarajućeg mesta za izvršenje naloga i to za svaku klasu finansijskog instrumenta;

3) upozorenje da svako posebno uputstvo klijenta, s obzirom na faktore koji su obuhvaćeni tim uputstvom, može onemogućiti Društvo da, kada izvršava nalog tog klijenta, preduzme korake koje je propisalo u Politici izvršavanja naloga u svrhu postizanja najpovoljnijeg ishoda za klijenta.

4. Elementi za postizanje najpovoljnijeg ishoda za klijenta

Član 6.

Prilikom izvršenja naloga klijenta, Društvo preduzima sve aktivnosti potrebne za postizanje najpovoljnijeg ishoda za klijenta, a uzimajući u obzir:

- 1) cenu finansijskog instrumenta;
- 2) troškove, brzinu i mogućnost izvršenja;
- 3) troškove, brzinu i verovatnoću saldiranja;
- 4) veličinu, vrstu i prirodu naloga i
- 5) sve druge okolnosti relevantne za izvršenje naloga.

Kada Društvo primi nalog klijenta sa posebnim uputstvima za njegovo izvršenje, Društvo primenjuje odredbu stava 1. ovog člana u meri u kojoj će u potpunosti biti ispoštovana uputstva klijenta, a malog klijenta da upozori da će nalog biti izvršen saglasno uputstvima klijenta, a ne u skladu sa Politikama Društva u vezi sa izvršenjem naloga pod najpovoljnijim uslovima.

Izričito uputstvo klijenta

Član 7.

Ukoliko klijent ima posebna/izričita uputstva u vezi sa izvršavanjem naloga, Društvo nije dužno da se pridržava elemenata za procenu najpovoljnijeg izvršenja naloga klijenta koji je definisan ovim pravilnikom, već postupa u skladu sa izričitim uputstvom klijenta pod uslovom da je to uputstvo dato u skladu sa propisima i da je nalog primljen na jedan od načina na koji se primaju nalozi klijenata.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Društvo i klijent će smatrati da je Društvo ispunilo obavezu izvršenja naloga pod najpovoljnijim uslovima.

Ukoliko klijent ima posebne zahteve samo u pogledu pojedinih elemenata za procenu izvršenja naloga pod najpovoljnijim uslovima u skladu sa ovim pravilnikom, Društvo je dužno da postupi po takvim izričitim zahtevima pod uslovima iz stava 1. ovog člana. U odnosu na ostale elemente naloga Društvo je dužno da postupa u skladu sa odredbama ovog pravilnika.

Član 8.

Društvo pri izvršenju naloga, a u svrhu da se postigne najpovoljniji ishod za klijenta, uzima u obzir najpovoljnije ukupne troškove transakcije, direktan nadzor nad brzinom izvršenja i mogućnostima za izvršenje naloga i verovatnost saldiranja, kao i druge okolnosti vezane za izvršenje naloga.

Brzina izvršenja naloga iz stava 1. ovog člana odnosi se na vreme između prijema naloga i trenutka njegovog izvršenja na mestu trgovanja.

5. Faktori relevantni za postizanje najboljeg ishoda za klijenta

Član 9.

Prilikom utvrđivanja značaja faktora relevantnih za izvršenje naloga klijenta, Društvo uzima u obzir sledeće kriterijume:

- 1) karakteristike klijenta, uključujući i njegovo razvrstavanje na profesionalnog i malog klijenta;
- 2) karakteristike naloga klijenta (tržišni ili limitirani);
- 3) karakteristike finansijskog instrumenta na koji se nalog odnosi;
- 4) karakteristike mesta trgovanja na kojima se nalog može izvršiti.

U postupku procene mesta trgovanja na kojima bi nalog klijenta mogao biti izvršen na način da se postigne najpovoljniji ishod, Društvo uzima u obzir svoje provizije i naknade izvršenja naloga na svakom od tih mogućih mesta trgovanja.

Društvo ne sme utvrđivati i naplaćivati svoje provizije i naknade na način koji bi doveo do neopravdane nejednakosti između mesta trgovanja na kojima se nalog može izvršiti.

Izvršenje naloga malog klijenta

Član 10.

Društvo utvrđuje najpovoljniji ishod za izvršenje naloga malog klijenta, u odnosu na ukupne troškove transakcije, koji obuhvataju:

- 1) cenu finansijskog instrumenta;
- 2) sve troškove direktno povezane sa izvršenjem naloga koje snosi klijent, a koji uključuju provizije, odnosno naknade mesta trgovanja, kliringa i saldiranja transakcije, Društva, kao i provizije i naknade koje se plaćaju trećim licima koja su uključena u izvršenje naloga.

Izvršenje naloga profesionalnog klijenta

Član 11.

Prilikom izvršenja naloga profesionalnog klijenta Društvo može dodatno da uzme u obzir veličinu i vrstu naloga, brzinu i verovatnost izvršenja i saldiranja, kao i sve druge okolnosti za koje Društvo smatra da predstavljaju najpovoljnije izvršenje.

Društvo može dati prednost verovatnoći izvršenja uzimajući u obzir veličinu i prirodu naloga, karakteristike finansijskog instrumenta i mesto izvršenja.

Izvršenje naloga sa limitom

Član 12.

Kada se nalog klijenta sa limitom za kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata koji su uključeni u trgovanje na regulisanom tržištu, odnosno MTP ne može odmah izvršiti, imajući u vidu trenutno preovlađujuće uslove na tržištu, Društvo preuzima mere za izvršenje naloga u najkraćem roku, osim ukoliko od klijenta nije dobilo drugačija uputstva u vezi sa izvršenjem naloga.

Pod merama iz stava 1. ovog člana se podrazumeva da je Društvo odmah, po prihvatanju izvršenja naloga, isti objavilo na način da je nalog postao lako dostupan ostalim učesnicima na tržištu, a što podrazumeva:

1) prosleđivanje naloga sa limitom na regulisano tržište, odnosno MTP koji ima sistem trgovanja koji se zasniva na knjizi naloga;

2) objavljivanje naloga odmah, a izvršenje čim to tržišni uslovi dozvole, što pretpostavlja preuzimanje mera:

- neophodnih za obezbeđivanje pouzdanosti informacija koje se objavljuju i njihov stalan nadzor kako bi se, odmah nakon što se uoče, korigovale eventualne greške,

- koje olakšavaju konsolidaciju informacija sa istovetnim informacijama iz drugih izvora,

- koje omogućavaju dostupnost informacija javnosti pod jednakim uslovima na komercijalnoj osnovi uz prihvatljiv trošak.

Društvo nema obavezu objavljivanja naloga sa limitom, kada nalog prelazi uobičajenu veličinu tržišta utvrđenu pravilima regulisanog tržišta, odnosno MTP.

Član 13.

Na nekim tržištima moguće je izvršavati naloge sa posebnim uslovima čije izvršenje omogućava tehničko-operativna infrastruktura tržišta, ugovornih partnera i Društva. Posebni uslovi naloga mogu biti nalog sa skrivenom količinom, stop nalozi i dr.

Posebni uslovi prilikom ispostavljanja vrsta naloga iz stava 1. ovog člana smatraju se izričitim uputstvom klijenta, tako da je Društvo izvršavanjem naloga sa posebnim uslovima ispunilo svoju obavezu izvršavanja naloga pod najpovoljnijim uslovima za klijenta.

Pridruživanje naloga

Član 14.

Društvo može prihvaćeni nalog klijenta da izvrši pridruživanjem drugom prihvaćenom nalogu klijenta, samo ukoliko:

1) ima efikasne politike za razvrstavanje naloga, kojima se dovoljno precizno uređuje korektno pridruživanje i razvrstavanje naloga, što posebno uključuje:

- način na koji količina i cena navedene u nalogu utiču na razvrstavanje i
- način postupanja sa delimično izvršenim nalogima;

2) da postoji mala verovatnoća da će pridruživanje naloga štetiti interesima bilo kojeg klijenta čiji se nalog pridružuje;

3) upozori svakog klijenta, čiji se nalozi pridružuju, da bi pridruživanje naloga moglo štetiti interesima klijenta u odnosu na pojedinačni nalog.

Pridruživanje i razvrstavanje naloga klijenata

Član 15.

U sprovođenju politike pridruživanja i razvrstavanja naloga klijenata Društvo obezbeđuje:

- 1) saglasnost klijenta da se njegov nalog može izvršiti pridruživanjem nalozima drugih klijenata koja je sadržana u ugovoru sa klijentom ili u nalogu klijenta za svaku pojedinačnu transakciju;
- 2) pridruživanje naloga klijenata za kupovnu ili prodaju finansijskih instrumenata istog izdavaoca sa istim uslovima (vrsta naloga, cena), tako da Društvo njihove naloge izlaže na tržište kao jedan nalog (zbirni nalog);
- 3) da se pridruživanjem naloga klijenata u zbirni nalog ne umanjuje mogućnost izvršavanja naloga;
- 4) razvrstavanje delimično izvršenog zbirnog naloga proporcionalno na klijente, srazmerno učešću količine njihovih finansijskih instrumenata u zbirnom nalogu.

6. Mesta izvršenja naloga

Član 16.

Mesta izvršavanja naloga klijenata mogu biti: regulisano tržište, multilateralna trgovačka platforma (MTP) ili OTC tržište, kao i odgovarajuća strana tržišta ukoliko Društvo ispunjava uslove za trgovanje na tim tržištima.

Društvo je dužno da upozori klijenta na mogućnost da nalozi mogu biti izvršeni i van regulisanog tržišta odnosno MTP. U tom slučaju Društvo prihvata samo limitirane naloge klijenata, obzirom da izvan uređenih tržišta nije moguće garantovati kontinuiranu i dovoljnu ponudu i tražnju za određenim finansijskim instrumentom koja bi bila zadovoljavajuća za očekivano izvršavanje tržišnih naloga.

7. Praćenje efikasnosti Politike izvršavanja naloga

Član 17.

Društvo je dužno da:

- 1) prati efikasnost Politika izvršavanja naloga, kako bi na vreme identifikovalo i otklonilo nedostatke;
- 2) redovno, a najmanje jedanput godišnje, procenjuje da li se na mestima izvršenja naloga, navedenim u politikama izvršenja naloga, postižu najbolji mogući efekti za klijente i da li je potrebno izvršiti izmene u postojećim Politikama;
- 3) obaveštava klijente o svim značajnim promenama u vezi sa načinom ili Politikama izvršenja naloga;
- 4) klijentima, na njihov zahtev, dokaže da je njihove naloge izvršilo u skladu sa Politikama Društva o izvršenju naloga.

Član 18.

Društvo je dužno da na zahtev klijenta predoči podatke iz kojih je vidljivo da je nalog izvršen u skladu sa ovim pravilnikom.

Društvo vodi evidencije izvršenih naloga sa svim bitnim elementima i arhivira ih po procedurama arhiviranja.

8. Revizija politike izvršenja naloga

Član 19.

Revizija Politike izvršenja naloga sprovodi se kada dođe do značajnije promene koja ima uticaj na mogućnost Društva da trajno postigne najpovoljniji ishod za klijenta koristeći mesta trgovanja koja su uključena u Politiku izvršenja naloga.

U slučaju da Društvo sa aspekta postojećeg stanja nema potrebu da vrši godišnju reviziju Politike izvršenja naloga, Društvo će sačiniti pregled postupanja po nalozima klijenata odnosno proverice sve

parametre koji su bitni za izvršavanje naloga te utvrditi moguće izmene koje bi zahtevale revidiranje Politike izvršenja naloga.

9. Obaveštavanje klijenta i davanje saglasnosti klijenta na Politike izvršenja naloga

Član 20.

Društvo je dužno da upozna klijenta sa Politikom izvršenja naloga, odnosno da mu uruči Politike pre početka pružanja investicionih usluga odnosno pre izvršenja naloga.

Klijent daje saglasnost Društvu na Politike izvršenja naloga iz ovog pravilnika koja može biti i sastavni deo ugovora sa klijentom.

Ovaj Pravilnik je sastavni deo Pravila i procedura poslovanja Društva i dostupna je u prostorijama sedišta Društva kao i na internet stranici Društva.

Ukoliko klijent zatraži od Društva da mu Politike izvršenja naloga budu dostavljene na CD-u, Društvo je dužno da postupi u skladu sa zahtevom klijenta.

10. Vremenski rad regulisanog tržišta odnosno MTP

Član 21.

Radno vreme Beogradske berze a.d. Beograd – organizatora regulisanog tržišta i MTP je svakog radnog dana, od 08:00 do 16:00 časova.

Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd i Kalendar berzanskih sastanaka klijenti mogu preuzeti na internet stranici: www.belex.rs.

11. Završne odredbe

Član 22.

Ovaj pravilnik je sastavni deo Pravila i procedura poslovanja Društva i stupa na snagu osmog dana od dana objave na internet stranici Društva.

Ova pravilnik se objavljuje narednog radnog dana od dana prijema saglasnosti Komisije za hartije od vrednosti na Pravila poslovanja i procedure Društva.

potpis i pečat